

Grażyna Piechota

Instytut Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa
Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

SPRAWOZDANIE Z KONFERENCJI NAUKOWEJ
„BIBLIOTEKA, KSIĄŻKA, INFORMACJA I INTERNET 2014”
(LUBLIN, 16–17 PAŹDZIERNIKA 2014 ROKU)

W październiku 2014 roku w Lublinie odbyła się trzecia Konferencja Naukowa z cyklu: „Biblioteka, Książka, Informacja i Internet 2014” organizowana co dwa lata przez Instytut Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej. Komitet Naukowy reprezentowali: dyrektor Instytutu prof. dr hab. Maria Juda oraz kierownik Zakładu Informatologii dr hab. Zbigniew Osiński. Funkcje sekretarzy konferencji pełnili: mgr Kamil Stępień, dr Sebastian Kotuła oraz dr Renata Malesa.

Referenci reprezentowali polskie ośrodki naukowe i biblioteki. Oprócz wystąpień pracowników rodzimego Instytutu referaty wygłosili pracownicy Instytutu Informacji Naukowej i Bibliologii Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, Instytutu Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, doktorantka Instytutu Filologii Polskiej Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego oraz student kierunku informacja w e-społeczeństwie UMCS. Środowisko bibliotekarskie reprezentowali przedstawiciele między innymi Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego, Biblioteki Uniwersyteckiej Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, a także Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Adama Asnyka w Kaliszu. Konferencja cieszyła się również dużym zainteresowaniem lubelskiego środowiska bibliotekarskiego. W obradach licznie uczestniczyli pracownicy bibliotek naukowych i publicznych Lublina i Lubelszczyzny. W poszczególnych sesjach brali też udział studenci informacji naukowej i bibliotekoznawstwa, informacji w e-społeczeństwie oraz nowo utworzonego kierunku informatologia stosowana.

Na konferencji wygłoszono ogółem 22 referaty o bardzo zróżnicowanej tematyce, obejmującej zagadnienia budowy otwartych zasobów naukowych i edukacyjnych, digitalizacji zasobów informacji i wiedzy, bibliometrii, webometrii oraz kultury, nauki i edukacji w Internecie. Z naukowymi konstatacjami i rozmyślaniami

korespondowała prezentacja firmy FunMedia z Wrocławia, poświęcona programom darmowej nauki języka angielskiego dla pracowników bibliotek.

Obrady przebiegały w podziale na sekcje, w których dokonano zarówno przeglądu stanu badań naukowych, jak i rozwiązań praktycznych w obszarach tematycznych bibliologii i informatologii. Dzięki pogrupowaniu referatów o podobnych zagadnieniach obok siebie zachowana została spójność tematyczna i możliwe było szersze spojrzenie na dany problem badawczy.

Uczestników lubelskiej konferencji w imieniu organizatorów powitali dyrektor Instytutu Informatyki i Bibliotekoznawstwa UMCS, prof. dr hab. Maria Juda oraz dr hab. Zbigniew Osiński, kierownik Zakładu Informatologii. Zwrócili uwagę na aktualność i różnorodność problematyki oraz wyrazili radość z powodu licznej reprezentacji osób z różnych ośrodków naukowych i bibliotek krajowych.

Pierwszej sesji obrad przewodniczyła prof. Maria Juda. Sesję tę zaingurowało wystąpienie prof. Zbigniewa Osińskiego z IINiB w Lublinie wskazujące na główne tendencje rozwojowe współczesnej humanistyki w Internecie, ze zwróceniem uwagi na różnice między humanistyką tradycyjną a cyfrową. Prelegent zaprezentował nowe strategie badań w naukach humanistycznych, w tym publikowania i komunikacji naukowej. Miejsce pracownika naukowego w sieci, poprzez charakterystykę wybranych portali wymiany poglądów i wyników badań, przedstawiła mgr Lidia Jarska z rodzimego Instytutu. Funkcjonowanie Repozytorium Uniwersytetu Łódzkiego i jego rolę w promocji dorobku badawczego macierzystej uczelni zaprezentowała mgr Lidia Mikołajuk. Ukazała etapy jego budowy i rozwoju, jak również przybliżyła promowanie idei *open access* w środowisku akademickim, kładąc szczególny nacisk na wkład bibliotekarzy w proces otwierania nauki.

Dr Agnieszka Bajor zaprezentowała recepcję tekstów ogłoszonych w dwudziestoleciu międzywojennym we współczesnym piśmiennictwie bibliologicznym. Narzędziem umożliwiającym tego typu analizy jest stworzony w 2002 roku w Instytucie Bibliotekoznawstwa i Informatyki Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach indeks cytowań bibliograficznych CYTBIN. Referentka podkreśliła, iż przeprowadzone przez nią badania są wstępem do szerszych analiz cytowań retrospektywnego piśmiennictwa we współczesnych artykułach z zakresu bibliologii i informatologii, a co za tym idzie potwierdzają użyteczność indeksu cytowań do ukazania powiązań bibliograficznych między publikacjami. Analizę wykorzystania czasopism z kolekcji „Cambridge Journals”, którą Uniwersytet Łódzki prenumeruje od 2013 roku, przedstawiła dr Gabriela Waliszewska z Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego. Przeanalizowała wpływ, jaki na wykorzystanie mają: dziedzina, do której zalicza się czasopismo, współczynnik wpływu – *Impact Factor* (IF), współczynnik prestiżu – *SC Imago Journal Rank* (SJR) oraz tzw. prenumerata archi-

walna. Wszystko to w celu wznowienia prenumeraty czasopisma przez bibliotekę uniwersytecką.

Temat górskich for, blogów i serwisów społecznościowych jako form wymiany informacji i komunikacji górskiej w Internecie poruszyła dr Beata Przewoźnik (IBiIN UŚ w Katowicach). Podkreśliła, iż są one istotnym źródłem wymiany różnorodnych informacji z zakresu tematyki górskiej, m.in. o imprezach, konkursach, festiwalach, nagrodach. Referat był próbą analizy jakości i różnorodności zamieszczanych informacji ze szczególnym uwzględnieniem problematyki książki górskiej, w tym tworzenia kanonu najpopularniejszych książek o tematyce górskiej (wspinaczkowej).

Prelegentka mgr Teresa Górniak z Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego przedstawiła miejsce i rolę książki elektronicznej w systemie biblioteczno-informacyjnym szkoły wyższej. Omówiła zalety e-podręczników zarówno dla użytkowników, jak i bibliotek, dokonując jednocześnie analizy tendencji i kierunków zmian w polityce gromadzenia książek elektronicznych w bibliotekach naukowych. Nakreśliła nowe zadania stawiane bibliotekom naukowym w związku z polityką gromadzenia prac naukowo-badawczych oraz omówiła innowacyjne metody gromadzenia e-książek do zastosowania w praktyce bibliotecznej.

Kolejną sesję pod przewodnictwem prof. Zbigniewa Osińskiego zaingurowało wystąpienie przedstawiciela firmy FUNMEDIA z Wrocławia prezentującego Funpakiety dla bibliotek, czyli program darmowej nauki angielskiego. Wykorzystanie idei *open source* w różnych sferach działalności ludzkiej przybliżył dr Sebastian Kotuła z IBiIN UMCS w Lublinie. Wśród nich wymienił m.in. *open source hardware*, *open access*, *open archives*, *open publishing*, *open content*, OSINT, *open source journalism*. W konsekwencji wykazał zastosowanie idei *open source*, a więc swoistej idei podejścia do wszelkiej działalności twórczej (badawczej, rozwojowej), realizowanej nie tylko ściśle w branży informatycznej. Tematykę otwartych zasobów kultury kontynuowała mgr Monika Sobczak-Waliś z Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Adama Asnyka w Kaliszu w wystąpieniu o wydawnictwach lokalnych w świecie cyfrowym. Zaprezentowała stan digitalizacji XIX- i XX-wiecznych druków kaliskich oraz ich dostępność dla czytelników poprzez analizę zasobów bibliotek cyfrowych, jak również stron WWW tworzonych przez lokalnych pasjonatów historii Kalisza.

Audiowizualne biblioteki cyfrowe w otwartym dostępie do wiedzy omówiła mgr Żaneta Szerksznis z Biblioteki Uniwersyteckiej UAM w Poznaniu. Prelegentka zaprezentowała wybrane audialne i audiowizualne biblioteki cyfrowe powstałe w projektach realizowanych w obszarze dziedzictwa kulturowego, wskazując na ich rolę edukacyjną. Ważna w procesie nauczania i uczenia się jest Ninateka – audiowizualna biblioteka kultury polskiej, rozwijająca edukację muzyczną, filmo-

wą, artystyczną i medialną. Dysponuje ona materiałami dla nauczycieli, włącza uczniów w obieg multimedialnych źródeł, a gromadzone przez nią treści edukacyjne pomagają wkroczyć szerokiemu odbiorcy w świat mediów, filmu, animacji i sztuki. Jednocześnie materiały edukacyjne zyskują nowe życie i wartość w publicznej przestrzeni Internetu. Kontynuacją badań przestrzeni Internetu było wystąpienie mgr. Kamila Stępnia z IINiB UMCS w Lublinie, który wskazał na możliwości wyszukiwania obrazu i wyszukiwanie obrazem w przestrzeni internetowej. Zaprezentował strategie wyszukiwania materiałów wizualnych za pomocą tekstu, obrazu, kształtów i wzorów oraz omówił serwisy wykorzystywane do przeszukiwania obrazem.

Ostatnie wystąpienie zamykające pierwszy dzień konferencji dotyczyło szkolnictwa i problemu komunikacji w dobie nowych mediów. Doktorantka Marlena Fota z IFP KUL objęła badaniem uczniów szkół podstawowych i gimnazjalnych w celu ukazania metod korzystania przez nich z Internetu – jako sposobów spędzania wolnego czasu (udzielanie się na portalach społecznościowych) czy też w celach edukacyjnych. Przedstawiła narzędzia wykorzystywane w szkołach do komunikowania się między nauczycielem a uczniami oraz między nauczycielem a rodzicami.

Drugi dzień obrad wypełniło dziewięć wystąpień w dwóch sesjach tematycznych. Pierwszej sesji przewodniczył dr Sebastian Kotuła, moderatorem drugiej był dr hab. Piotr Tafiłowski. Pierwsze wystąpienie dr. Rafała Wójcika dotyczyło działań naukowych, edukacyjnych oraz popularyzatorskich związanych z „Kolekcją Komiksów” zgromadzonych w Bibliotece Uniwersyteckiej w Poznaniu. Prelegent poruszył zagadnienia digitalizacji, blogowania, opracowywania oraz udostępniania owej kolekcji.

Problematykę grywalizacji w bibliotekach i obszaru jej zastosowań, m.in. w marketingu bibliotecznym, edukacji (grywalizacja podręczników), zarządzaniu i organizacji placówek, nakreśliła dr Natalia Pamuła-Cieślak z IINiB UMK w Toruniu.

Rolę bibliotek publicznych w zwalczaniu wykluczenia cyfrowego omówiła dr Renata Malesa z IINiB UMCS. Badania przeprowadziła na podstawie bibliotek lubelskich, wskazując programy wspierające ich cyfrowy rozwój.

W kolejnym referacie dr Izabela Swoboda z IINiB UMK w Toruniu przedstawiła, jak OPAC i biblioteki akademickie w Polsce wykorzystują potencjał informacyjny rekordów w formacie Marc21. Zaprezentowane wyniki badań pozwoliły nakreślić kierunki rozwojowe systemów bibliotecznych i ich pełną integrację ze środowiskiem cyfrowym, jak również ukazały efektywność wyszukiwania informacji w wybranych OPAC-ach zintegrowanych systemów bibliotecznych polskich bibliotek akademickich.

Podsumowaniem pierwszej sesji tematycznej było wystąpienie dr Małgorzaty Kowalskiej z IINiB UMK w Toruniu, w którym dokonała ona analizy oferty dydaktycznej ośrodków bibliologicznych w Polsce na rok akademicki 2014/2015. Badania prowadzone były na tle innych propozycji edukacyjnych z zakresu zarządzania informacją i wiedzą pod kątem rzeczywistej obecności w nich treści odnoszących się do nowej ery oraz w kontekście wyzwań dotyczących edukacji, sformułowanych w raporcie „Polska 2030”. Prelegentka poruszyła zagadnienie *Edukacji 2.0* jako wyzwania dla współczesnej biblio- i informatologii. Zauważyła, iż pod wpływem wzrostu rangi informacji oraz postępu technologicznego w sferze edukacji i nauki nieustannie podnoszone są kwestie wyposażenia uczniów i studentów w wiedzę i kompetencje przygotowujące ich do podejmowania świadomych wyborów oraz twórczego wykorzystania zdobytych umiejętności.

Rozwiązania technologiczne, wdrożone u progu XXI wieku, diametralnie zmieniły zarówno sposoby generowania, jak i pozyskiwania informacji. Od dłuższego czasu zauważa się wzrost zainteresowania dostępem do zasobów cyfrowych, jak również technologiami mobilnymi. Dr Anita Has-Tokarz z IINiB UMCS omówiła internetowe biblioteki oraz kolekcje książek dla dzieci i młodzieży jako narzędzie edukacji informacyjnej. Referentka wyjaśniła znaczenie edukacji informacyjnej w społeczeństwie wiedzy, zwracając uwagę na kompetencje medialne i informacyjne oraz jej rolę w przeciwdziałaniu analfabetyzmowi digitalnemu. Problematykę motoryzacji w zasobach polskiego Internetu podjął Radosław Piątek, student informacji w e-społeczeństwie UMCS. Dokonał kwalifikacji zasobów e-motoryzacji, wymieniając portale, fora dyskusyjne, blogi skupione wokół tematyki motoryzacyjnej.

W kontekście mediów społecznościowych pozostaje wystąpienie dr Wandy A. Ciszewskiej z IINiB UMK w Toruniu prezentujące serwisy dziennikarstwa obywatelskiego jako przejawu demokratyzacji życia i ciekawości świata. Prelegentka wykazała, iż o ile pierwsze internetowe serwisy informacyjne w większości były odpowiednikami istniejących wcześniej gazet i czasopism, to wraz ze wzrostem znaczenia wirtualnej informacji i reklamy w sieci zaczęły pojawiać się autonomiczne portale dziennikarstwa obywatelskiego, umożliwiające zarządzanie i popularyzowanie informacji przez osoby, które nie są zawodowo związane z branżą medialną. Podkreśliła, że dla jednych serwisy te stały się wyrazem buntu wobec tradycyjnych mediów, które nie do końca pozostają bezstronne i nierzadko manipulują faktami, dla innych – przejawem demokratyzacji mediów. Referentka przybliżyła istotę dziennikarstwa obywatelskiego w kontekście wybranych problemów prawa prasowego. Ponadto przedstawiła genezę powstania serwisów dziennikarstwa obywatelskiego, omówiła ich wybrane przykłady oraz dokonała oceny pod kątem rzetelności prezentowanych w nich informacji.

W ostatnim referacie mgr inż. Mariusz Jarocki, również z IINiB UMK w Toruniu, dokonał analizy na wybranych przykładach technologii mobilnych wraz z dostępnością do zasobów cyfrowych. Jak zauważył, technologie mobilne są obecne niemal w każdym aspekcie życia człowieka, w rozrywce, biznesie czy nauce. Współcześni usługodawcy internetowi, udostępniając swoje zasoby, muszą liczyć się z tym, że użytkownik nie tylko będzie chciał uzyskać dostęp do informacji, ale będzie chciał zrobić to szybko, z każdego miejsca i o każdej porze. Prelegent pokazał, w jaki sposób starają się sprostać temu wyzwaniu największe i najbardziej znane biblioteki cyfrowe oraz repozytoria wiedzy na świecie. Wystąpienie było próbą zweryfikowania tezy, czy o mobilności w przypadku polskich instytucji udostępniających zasoby cyfrowe tylko się pisze, czy też nabiera ona wymiaru bardziej realnego.

Podsumowując dwudniowe obrady, prof. Zbigniew Osiński zwrócił uwagę na bogactwo problematyki oraz wysoki poziom merytoryczny zaprezentowanych referatów. Wszystkie wystąpienia prelegentów zdobyły uznanie wśród uczestników. Szczególną wartością konferencji, oprócz zapoznania się z wynikami ostatnich badań w zakresie szeroko rozumianej bibliologii i informatologii, była możliwość wymiany doświadczeń pomiędzy praktykami i teoretykami działalności bibliotecznej. Problematyka wystąpień konferencyjnych okazała się przeglądem nowoczesnych rozwiązań stosowanych w funkcjonowaniu bibliotek, jak również wdrażanych w proces edukacji i działalność naukową. O sukcesie konferencji zdecydował również trafny dobór referatów, duże zaangażowanie środowiska naukowego i bibliotecznego oraz ożywiona dyskusja na temat poruszanej problematyki.